

לעילוי
נשמת
שלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

גליון

413

פרשת וארא תשפ"ב

שהוא נכשל בפגם הראיה, הוא מאבד במו ידיו - או במו עיניו במקרה זה - את כל הטובה המיועדת לו, את כל השפע שהבורא הכין עבורו!

ר' אפרים חש כי הדברים מכוונים אליו. בורא עולם הוביל את הגיליון הזה לידי - כדי שיקבל החלטה בתחום שמירת העיניים. על אתר הוא מקבל על עצמו לשמור על העיניים בשמירה מעולה ומדקדקת, כמו שני יהלומים הזקוקים להגנה רבתי. מעתה לא יביט אנה ואנה ולא יסתכל לכל כיוון, אלא ישמור את עיניו ומבטו טהורים וזכים...

ביום שלמחרת החלטתו זו, יום ראשון, הוא עולה לאוטובוס העושה את דרכו ממונסי לבורו פארק - כמתוכנן, נזכר בקבלה הטובה שקיבל אמש, לשמור על העיניים מכל משמר, וחולף בו הרהור: 'הרי האוטובוס הזה עובר בדרכו דרך מנהטן, עיר גדולה וסואנת, מסוכנת מאוד לעיניים קדושות. איך זה משתלב עם הקבלה שקיבלתי על עצמי? האם אצליח לשמר את עיניי כיאות למרות המעבר במנהטן עמוסת השילוט הצבעוני וההמונים הססגוניים?'

על אתר הוא מקבל החלטה אמיצה ונחושה, מסיר את משקפיו מאפו, מוריד אותם מעיניו ותוחב אותם עמוק בכיסו. 'בלי משקפיים הרבה יותר קל, ממילא הכל מטושטש לחלוטין' - הוא מהרהר, שמח על התחבולה שנקט, שתבטיח את שלום עיניו וטהרתן. נכון, כתייר מארץ ישראל לא יוכל לצפות בנופי הדרך ממונסי בואכה בורו פארק, גם את העיר מנהטן שהכל שחים בגודלה ועוצמתה לא יזכה לראות, ועדיין - המחיר הזה כדאי, כדי לשמור על קדושת עיניו!

ואכן, מתברר שהמחיר היה כדאי גם בבחינת 'פירותיהן בעוה"ז': בבואו לבורו פארק, בתום נסיעה ארוכה נטולת משקפיים, חברו יוצא לקבל את פניו, ואומר לו בפשטות: "האמת, שמיד אחרי שיצאת לדרך, חשבתי שפשוט מיותר שאתה בא. אם עוד לא היית עולה לאוטובוס - הייתי משאיר אותך במונסי... הרי אתה חף מניסיון, גיוס כסף עבורך גורם לך להתבייש, למה לך להסתובב ולפשוט יד? אני יכול לעשות זאת עבורך, אסתובב בשבילך, אתרים נדיבי עם למענך, אשתדל לגייס לך לא פחות ממאה אלף ש"ח!"

ר' אפרים מופתע והמום, ולפתע קולט: בשעה שקיבל החלטה להסיר את המשקפיים - באותה שעה ממש החליט

וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתּוֹת סִבְלֹת מִצְרַיִם...

וְלִקְוֹזֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לְכֶם

לְאֻלָּקִים (ו', ו-י)

גלות מצרים משמשת כמשל ודוגמא לגלות הנפש במצרי היצר. וכשם שבמצרים נגאלו ע"י הזהירות מלהתמזג עם העם המצרי כשלא שינו שמם לשונם ומלבושיהם, כך בגלות היצר, הדרך לצאת ממצריו היא ע"י שמירה מחיבור עם הבלי העולם המפתים. השבועות הללו שבהם קוראים בתורה על גלות מצרים ועל כל שליבי הגאולה עד מתן תורה, בניית המשכן והשראת השכינה בו, מכוונים 'ימי השובבי"ם'. כידוע, ימים אלו נחשבים לימי תשובה המסוגלים ליציאה מגלות לגאולה - גם ברובד האישי - עד כדי השכנת השכינה בלב. ומבואר בספרים שהעבודה בימים אלו מתמקדת בשמירת הקדושה ובהקפדה על לימוד התורה.

* * *

ביום שנקלע ר' אפרים למונסי שבניו יורק לצורך שמחה משפחתית, עלה בו הרהור שהפך לזבוב טורדני. הוא אמנם נסע לארה"ב לצרכים אחרים, ואמנם מעודו לא פשט יד לבקש עזרה מאיש, והוא אפילו מתבייש לעשות כן, אולם הרי הוא כבר כאן, ומי כמוהו מכיר את הררי החובות המעיקים עליו, אולי זו הזדמנות טובה לפנות ליהודים נדיבי לב ולבקש את עזרתם... ממחשבה למעשה: ראשית, הוא מעדיף לפנות לשכונת בורו פארק שבברוקלין, המשופעת בנדיבים שאינם מכירים אותו. כדי להצליח, הוא פונה לחבר המתגורר בבורו פארק, ומבקש ממנו להתלוות אליו לגיוס הכספים, לא לפני שהוא מוודא שאינו מתבזה בחינם, וצפי ההכנסות עומד על כ-5,000 דולר. כשהחבר מביע הסכמה, הם מסכמים כי ביום ראשון יסע ר' אפרים ממונסי לבורו פארק, ויחדיו יתחילו בגיוס הכספים.

בשבת שלפני, נקלע לידי של ר' אפרים גיליון בנושא 'שמירת העיניים'. ר' אפרים קורא בו, ונפעם לגלות אוצר ציטוטים מרוממים מספרים שונים, שכולם מבהירים מסר אחד והוא, שיתכן שמיועד לאדם שפע גדול של פרנסה משמים, וממתין לו אוצר של ברכה בהמשך החיים, ובעקבות כך שאינו שומר את עיניו כראוי, בשל העובדה

חברו כי לא נאה שיסתובב ויפשוט יד, וגמר אומר לעשות את העבודה במקומו! עתה הוא יכול לשוב על עקבותיו, חברו דואג לגיוס כסף, בסכום עתק שלא עלה על דעתו, בלי להתאמץ, בלי להתבייש, בלי לפשוט יד - רק בזכות השמירה על העיניים!

ואכן כך קרה: כעבור כמה ימים, שלח לו חברו למעלה ממאה אלף ש"ח שגייס מנדיבי עם בבורו פארק, הון עתק שר' אפרים אפילו לא חלם עליו. ובדרכו לארץ, הניח את הכסף מונח לצד המשקפיים... עמוק עמוק בתוך התיק, כי ר' אפרים כבר יודע שהשמירה על העיניים היא המפתח שהוביל לאוצר הכלכלי הענק הזה!

סיפור זה, אשר סיפר המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, מחדד לעינינו עד כמה מקור השפע תלוי בשמירת העיניים, וכי לא יתכן שהגדלת הכנסות תהיה כרוכה בירידה בשמירת העיניים חלילה. אם חשבנו שכדי לשפר את הפרנסה נצטרך להתפשר על שמירת העיניים, לצעוד במקומות מסוכנים לקדושת העיניים, להביט במכשירים שמחוללים נזקים בטהרת העיניים, לנסוע למקומות שיש בהם משום פגיעה בשמירת העיניים - מתברר שההיפך הוא הנכון: אדרבה, השמירה על קדושת העיניים היא היא המפתח לשפע, הצינור המוביל אותו. ככל שנתחזק בשמירת העיניים, ככל שנילחם על קדושתן וטהרתן - כך נזכה לראות ולחוש את ההשפעה של שמירת העיניים, בשפע אושר ופרנסה!

* * *

כשגב' כהן הוצרכה לקחת את בנה לרופא ב'משגב לדרך' שבירושלים, יותר מכל הטרידה אותה השאלה איך תשמור על עיני הילד בטהרתן ב'טיוול' שנגזר עליהם משכונת גאולה 'לקטמון'. נסיעה במונית היא יקרה מדי, נסיעה באוטובוס - עם כל המראות והשכונות שעוברים במהלך נסיעה כזו - הרי היא מסוכנת מדי לבנה היקר, בעל העיניים השמורות והזכות...

לבסוף, את הדרך הלך עשתה באוטובוס, כשהיא מעסיקה את בנה, שומרת על עיניו ממוקדות אליה, בלי שיציץ ימין ושמאל. זה לא היה קל, ולכן החליטה שאת הדרך חזור תעשה במונית, ויהי מה. אולם באמתחתה רק 20 שקלים, לא סכום המספיק לנסיעה כה ארוכה משכונת קטמון לשכונת גאולה...

גב' כהן בטוחה בבוא עולם, וברצונו שבנה ישמור את עיניו. היא עוצרת מונית מזדמנת, מספרת לנהג כי בכיסה רק 20 שקלים, ושואלת אם יוכל להסיעה במחיר הזה לרחוב יחזקאל פינת הושע - טבורה של שכונת 'גאולה'. הנהג מצטחק לעברה, הרי זה פחות ממצחית הסכום שנסיעה כזו עולה!

רגע לפני שהוא ממשיך בדרכו, אוזרת גב' כהן אומץ, ומציעה לנהג: "ראה נא, זה מה שיש לי, הבה נצא לדרך. כשהמונה יגיע לעשרים שקלים - תוריד אותנו. נתקרב לאזור בינתיים" - היא מבקשת, מייחלת לנס למען טהרת עיני בנה...

כשהמונה הגיע לעשרים שקלים, גב' כהן הציעה לרדת מהמונית, אולם הנהג סירב. "שוטרי התנועה פזורים בכל פינה ברחוב זה. אמשיך קצת, עד שנעבור את החלק האסור בהורדת נוסעים" - אמר הנהג, והמשיך לנסוע חנים אין כסף...

עכשיו המונית כבר ברחוב הנביאים בעיר, הנהג עוצר בצד, וגב' כהן כמעט יורדת, כשלפתע בוקע קול ממכשיר הקשר של המונית: "מונית ליחזקאל פינת הושע, מי פנוי?"

נהג המונית ממחר לתפוס את הנסיעה, ואומר לגב' כהן: "טוב, תישארו. בדיוק קיבלתי את הכתובת שלכם, אני נוסע בדיוק לשם!"

גב' כהן שבה ומתיישבת, ונהג המונית שועט היישר לרחוב יחזקאל פינת הושע, בדיוק לכתובת אליו רצתה להגיע, כשהיא משלמת רק 20 שקלים על הנסיעה עד היעד...

כשגב' כהן יורדת מהמונית, הנהג לא הצליח לכבוש את רגשותיו: "אין ספק שבורא עולם היה איתכם!" - הוא אומר בהתרגשות, "רציתם לנסוע בעשרים שקל מקטמון לגאולה - קיבלתם!" - הוא מוסיף בהתפעלות. מה שהוא לא ידע, שאת הנס הזה סידר בורא עולם, כדי לסייע לגב' כהן לממש את שאיפתה לשמור על טהרת עיני בנה!

סיפור נפלא זה, אשר פורסם בגיליון 'השגחה פרטית', מאיר וקורא: לפעמים, נראה כי המאמץ לשמור על העיניים ידרוש מאיתנו הקרבה שלא נוכל לעמוד בה, מאמץ שאיננו מסוגלים לבצע. אולם האמת היא, שכל זאת הוא ניסיון של היצר, ואמנם שמירת העיניים דורשת מאמץ ועמידה בניסיונות - אבל בורא עולם מסייע לנו לעמוד במשימה הזו!

אז גם אם נראה שאנחנו חייבים לעבור במקום פלוני, להסתכל בגיליון כזה או אחר, להשתמש בטכנולוגיה שיש בה סיכון - הבה נזכור שאלו רק ניסיונות בשמירת העיניים, בעוד אנו מסוגלים, צריכים ויכולים לעמוד בו. הבה נתגבר ונשמור את העיניים היטב, ונזכה לראות כי בורא עולם מסייע בעדנו לשמר את עינינו בקדושה עילאית!

[מתוך 'לקראת שבת מלכתא-הרב אשר קובלסקין]

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲמֹר אֶל אֶהְרֹן קְוֹז
מִטָּה וְנָטָה יְדָהּ עַל מַיְמֵי מִצְרַיִם וְגו'
וַיְהִי דָם וְגו' (ז יט)

אמור אל אהרן - לפי שהגין היאור על משה כשהושלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה על ידי אהרן (רש"י)

'בירא דשתית מיניה מיא, לא תשדי ביה קלא' (ב"ק צב:)

לכאורה מה שייך להכיר טובה לדומם?

מבאר הגרא"א דסלר זצ"ל, שיסוד גדול ומקיף בכוחות הנפש של האדם מתגלה לנו בזה: כל מידות הנפש מושפעות ונפעלות ע"י הרגש ולא רק ע"י השכל. לכן אם אין לנו מכירים טובה לדומם שהיתה לנו הנאה ממנו, ומכל שכן אם אנחנו מבזים אותו - נפגע הרגש. הרגש של בעל החסד, שרוצה רק לתת לאחרים, אסיר תודה הוא לכל מי שהפיק ממנו הנאה, בכל צורה שהיא, ואפילו לדומם. והכלל הוא, שפגיעה ברגש משפיעה באופן ישיר על המידות, וממילא נפגמת מידת הכרת הטוב. נמצא, שעל ידי הפגיעה ברגש על ידי מעשה ההכאה, היתה עלולה להיפגם במשהו מידת הכרת הטוב של משה רבנו.

* * *

הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל למד בצעירותו בישיבת 'הלוסק' שבראשה עמד הג"ר ברוך בער ליבוביץ זצ"ל. הבחור אריה לוי ידע את כל סדר נשים עם רש"י ותוס', וכשגילה ראש הישיבה על הצטיינותו של הבחור, קבע בעל ה'ברכת שמואל' סדר לימוד בחברותא אתו, ולמדו יחד מסכת עירובין. אחרי זמן קצר ניגש אריה לרבו הראש הישיבה וביקש ממנו כתב המלצה לישיבת וואלוז'ין, שברצונו לילך ללמוד שם. כמובן שהיתה זאת פגיעה ברבו שקירבו ואהבו אהבת נפש.

לשנים, אמר הרה"צ ר' אריה זצ"ל, שהדבר ברור לו, שמה שסבל כמה וכמה מיני ייסורים במשך חייו היה מחמת הפגיעה שפגע אז ברבו הגדול.

שאלו קרוביו של ר' אריה: "אכן מדוע באמת עברת משם, הרי למדת בצוותא עם הג"ר ברוך בער זצ"ל?"

ענה ר' אריה: "היה בלתי אפשרי בשבילי להישאר בישיבה, משום שבעל הבית במקום ה"סטאנציע" [מקום לינה] שלי היה 'משכיל' והשתדל מאוד להרחיקני מבית המדרש והפציר בי שאלך לאחת האוניברסיטאות ושלא אשאר בישיבה. כיוון ששכנע אותי יום ויום ובלי הרף, הגעתי למסקנא שעלי לעזוב את המקום הזה כדי שלא אהיה מושפע ממנו".

שאלו המקורבים את ר' אריה: "אבל מאחר שכן היה המצב, מדוע לא אמרת לרברך את הסיבה לעזיבתך - הרי בוודאי היה נותן לך רשות כשמדובר בסיבה כה חמורה?"

ענה להם ר' אריה זצ"ל: "גם זה היה בלתי אפשרי - כי ידעתי שאילו אומר לרבי את הסיבה המאלצת אותי לעזבו,

היה מקפיד על בעל ה"סטאנציע" שלי. ודבר זה אסור לי לגרום מאחר שנתן לי מיטה לישון ולחם לאכול, ומפני חובת הכרת הטוב אסור היה לי להרע לו בשום ענין ואופן, אע"פ שידעתי כבר אז שקפידת רבי עלי תהיה לי לרעה - אבל לא היתה לי ברירה - הייתי אנוס מחמת חובת 'הכרת הטוב'..."

* * *

סיפר הג"ר אהרן קוטלר זצ"ל לתלמידיו, שרבנו הגר"א הלך פעם בגלות, ובדרכו חלה ונפל למשכב, ומשפחה אחת טיפלו בו היטב וסעדו אותו עד שחזר לאיתנו. בירך אותם הגר"א שיהיו עשירים, והתעשרו.

שאלו התלמידים את הג"ר אהרן: "היתכן, הרי הגר"א כידוע קיבל ע"ע שלא לברך כדי שלא להטריח כלפי מעלה..."

ענה להם רבי אהרן: "הכרת הטוב שאני..."

* * *

הגאון ר' ישראל גוסטמן זצ"ל [מתלמידיו המובהקים של מרן הג"ר חיים עוזר זצ"ל], ראש ישיבת 'נצח ישראל' בירושלים, היה רגיל להשקות את גינת הישיבה.

פעם אחת שאלו אחד מתלמידיו: "הרי זה פחיתות כבוד לראש הישיבה' להשקות את גינת הישיבה"

ענה לו הגר"י גוסטמן זצ"ל: "בעיקרון אתה צודק בטענתך שראש הישיבה לא צריך להשקות את הדשא, אבל אצלי זה שונה, מאחר ויש לי חובת הכרת הטוב, שבימי מלחמת העולם השנייה כשברחתי ליערות מן הרשעים ימ"ש, ניצלתי ממוות על ידי שאכלתי עשבים וצמחים, ועל כן אני מרגיש חובת הכרת הטוב לצמחים שלא ימותו מהחום..."

[מתוך הספר 'אוהל משה']

וְהַפְּלִיטִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת אֶרֶץ אֲשָׁן

אֲשֶׁר עָמְי עָמַד עָלֶיהָ לְבַלְתָּי

הָיִיתָ שָׁם עָרַב (זו, יז)

לאחר שלוש מכות שבהן המצרים הוכו שוק על ירך בעוד בני ישראל יושבים בשלווה בארץ גושן, מדוע התעורר צורך בהבטחה מיוחדת שישראל לא יפגעו במכת ערוב?

מבאר הריב"א וזה לשונו: 'ויש לומר שחיות רעות - קלות הן ללכת בכל מקום גם בבתי ישראל, לפיכך הוצרך להפריד בין מצרים ובין ישראל'.

עם זאת, כאשר אדם מצוי בדרגה רוחנית גבוהה, גם חיות הטרף העזות ביותר, מתייראות מפניו וסרות למרותו. וכמו שהגמרא במסכת שבת (קנא:): מביאה: "אמר רמי בר אבא, אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לה כבהמה, שנאמר

'אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו". א"כ לאדם בעל צלם אלוקים - אין מה לפחד מחיות טורפות!.

* * *

מספר הגה"צ רבי **ראובן קרלינשטיין** זצ"ל: כידוע, העיר שנחאי שבסין הייתה מקום הצלה לישיבת מיר בשנות מלחמת העולם השנייה. בני הישיבה ורבותיהם הגיעו לשם בניסי נסים, הם שהו שם שש שנים וחוו ניסים גלויים.

קשה לתאר את המציאות שהייתה, כאשר שלוש מאות בחורים נמלטים מהאש הבווערת באירופה, מגיעים לסין ומוצאים שבשנחאי מוכן ומזומן להם בית מדרש מפואר. בית המדרש היה גבוה וענק, ובו מקומות לכל הבחורים, כאילו נבנה במיוחד בשבילם - לפי מספר בחורי הישיבה שהגיעו... ולא רק בית מדרש אלא גם 'חדר אוכל', הפלא ופלא!

מה התברר? יהודי פלוני, מיליארדר שהתגורר בסין לצורך מסחרו, החליט שיהודי סין המועטים צריכים בית כנסת גדול. היהודים לא התגוררו במרכז העיר שנחאי. אבל כיוון שהוא עצמו שהה במרכז המסחרי של העיר, החליט לבנות שם בית כנסת, לשם כך בנה בניין ענק והשקיע בו הון תועפות. לא היה מי שיבוא להתפלל שם, והעשיר בעצמו כמעט ולא נכנס אליו. בשבתות שכרו בתשלום עשרה יהודים שיבואו להתפלל בבית הכנסת שעמד כמעט שומם, כיון שהיה רחוק ממקום מגוריהם...

לא היה לו די בבניית אולם תפילה, כי חשב לעצמו: 'הרי היהודים בסין צריכים לערוך שמחות וחתונות'. לכן בנה בצמוד לבית הכנסת אולם חתונות שכלל שכלולים מיוחדים - חיבור לגז לבישול. למי היו אז המושגים הללו: גז לבישול?!...

וכך עמדו הבאים משתוממים, כאילו הם בתוך חלום: הם מצאו שמוכן ומזומן היכל בית מדרש וחדר אוכל. אך היה חסר להם משהו אחד: סטנדרים... בהיותם במיר הורגלו ללמוד עם סטנדרים, אבל בית הכנסת נבנה ורוהט בספסלים ושולחנות, בלי סטנדרים.

"בעזרת ה', יהיו סטנדרים!" - הכריז המשגיח רבי **יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל. "יהיו סטנדרים!", הכריז גם ראש הישיבה.

ובאמת, היו סטנדרים... מה קרה? בשנחאי התגוררה משפחה עשירה שהחזיקה נגר פרטי. ראש הישיבה פגש את הנגר וביקש ממנו שיבנה סטנדרים לבחורי הישיבה. אמר לו הנגר: "לא ראיתי מימי סטנדר מהו, תשלחו אלי שני בחורים שיסבירו לי מה זה, ואדע כיצד לבנותו".

הסבירו לו, הבין. לקח איתו פועלים, ובתוך שלושה ימים היו סטנדרים מעץ לשלוש מאות בחורים. יש תמונות מהיכל הישיבה בסין, ורואים שכולם יושבים עם סטנדרים גדולים ונאים, באולם עם תקרה גבוהה במיוחד.

מקום מגורי הבחורים היה רחוק מבית המדרש, שכאמור, נבנה במרכז המסחרי של העיר. הגויים הטילו עליהם מגבלות קשות, והיה אסור להם ללכת ברחוב, רק עם רישיון מיוחד.

היו שתי דרכים לבית המדרש - דרך ארוכה ודרך קצרה. בדרך הקצרה היו מסתובבים כלבים אימתניים, וכמובן לא הלכו דרכה, ובדרך הארוכה הסתובבו סוכני הממשל ופקידי המשטרה. המשגיח רבי יחזקאל תמיד הלך בדרך הקצרה. באחד הימים ליווה אותו בחור ונתקף בפחד: "געוואלד, יש כאן כלבים טורפים!". המשגיח רבי יחזקאל אמר לו: "תתפוס בחליפה שלי, ולא יאונה לך כל רע!". וכך היה. הכלבים עמדו בשקט כאילו איש לא עובר לידם...

התלמיד ההוא, בסוף ימיו, התגורר בארץ ישראל בתל אביב. שמעתי מפי פלוני שהוא עצמו נסע אליו לשמוע מפיו את העובדה - שהחזיק בחליפה של המשגיח, וכך חלפו על פניהם של כלבי הטרף.

מעשה דומה סיפר רבי **שלום שבדרון** זצ"ל, שבהיותו באמריקה, סיפרה לו אלמנה עשירה את המעשה הבא: היא החזיקה בביתה כלב. הייתה לך סיבה: לאחר שהתאלמנה פחדה להתגורר לבדה עם הילדים [העושר הרי מושר גנבים], לכן רכשו לה כלב שמירה, כדי שאם יהיה מי שרק ינסה להיכנס לחצר - קולות הנביחות ישמעו עד הרחוב השלישי, ואם הוא יכנס ממש לתוך החצר - הכלב יתנפל עליו ויעשה בו שפטים. כלב שמירה!.

בוקר אחד הבחינה האשה שהכלב המסור שלה רץ מהחצר לתוך הבית פנימה, ונעמד ליד השמשה הקדמית של הדלת השקופה, מסתכל מבפנים החוצה, וכאילו נתלה ונשען על הדלת. עומד דום כאילו רועד מפחד. מה קרה לכלב?

עד שהספיקה לבדוק מה קורה, נשמעו דפיקות על הדלת השקופה. התקרבה, והנה, לא פחות ולא יותר, רבי **אלחנן וסרמן** זצ"ל עומד ליד הפתח. הכלב אפילו לא נבח, ברח פנימה ונצמד לדלת. כלב הרי לא יודע חכמות, הטבע שלו לנבוח ולכעוס, והפעם הוא נאלם דום.

בעלה היה מהנדיבים של הישיבה בברנוביץ, רבי אלחנן הגיע לאמריקה למסע התרמות ובא לביתם.

ר' שלום סיפר כי היא הדגישה ואמרה, שכל העת כאשר היה רבי אלחנן בבית, נשאר הכלב במקומו כאלו נדבק לדלת הכניסה, עמד דום, אחרי שרבי אלחנן יצא, שב הכלב למתכונתו הקודמת, לקפוץ ולרוץ כאחד הכלבים. ויהי לפלא.

הוא העניין שדיברנו אודות צלם האלוקים שניכר על פני האדם. אך על איזה אדם? זה ששומר על הצלם אלוקים שלו. 'נשמה שנתת בי טהורה היא', הנשמה היא הצלם אלוקים שבאדם, והצדיקים שומרים עליה בשלמות.

[מתוך 'יחי ראובן']